

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:
 Pe un an 2 fl. (4 coroane).
 Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
 Pentru România 10 lei anual.
 Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
 se primesc în biroul administrației (strada
 Măcelarilor nr. 21).
 Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
 a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

O altă înșelătorie.

Sunt fără seamă de nerușinați cei-ce în zilele noastre au ajuns la cârmuirea acestei țeri. O dovadă despre această nerușinare a lor, a fost ce am scris în numărul trecut la acest loc, despre cum vor se amăgească pe țerancele române să trimită frumoase țesături la Pesta la «*milleniu*», spre a se fali ei cu ele. Eată acum una nouă. Din *Muereu* (comit. Turda-Arieș) primim următoarea scrisoare:

Muereu, Iulie, 1895.

Domnule Redactor,

Pe la noi a sosit o poruncă dela notari la juzii comunale și cassari, că să dea dela fiecare comună câte 1 fl. sau 2 din cassa (lada) comunei, pentru iubileul millenar, zicând că acei bani se trimit la «*Kárpát-egylet*» să zugrăvească frumșetea Ardealului ca să le trimită în Budapesta pe anul viitor.

Vă rog cu umilință se publicați în iubita noastră foaie că, pe unde numai se află Români cu suflet și inimă, să deștepte pe reprezentanții comunali să nu dea nici o para frântă pentru acel scop.

Să-și facă fală în lume cu banii nostri, le place, dar să ne lase tot pe banii nostri să ridicăm o cruce măcar scumpului nostru Iancu nu ne lasă!

Vasilie Ciortea.

Stăm dar în fața unui nou soi de înșelătorie pentru care nu știm însă acurat asupra cui anume cade vina, asupra guvernului din Pesta înșuși, dela el coborînd porunca și dată fiind pentru întreg Ardealul, ori numai asupra slujbașilor, sau

mai drept zis, *zbrilor* sei din comitatul Turda-Arieș, care ei de capul lor și de prea buni patrioți, au dat această poruncă peste cât ei au putere. Și într'un fel și într'altul de vină sunt toți la oaltă, căci ei unii de alții știu și trebuie să știe, ce fac.

Pentru a vedea că în fața a ce fel de faptă ungurească stăm, vom lămuri cine sunt așa zișii «*Kárpát-egyletiști*» și ce scop urmăresc ei.

«*Kárpát-egylet*» e o tovărășie de unguri de tot felul, învățați și mai puțin învățați, care a luat asupra-și sarcina de a cutreera munții Ardealului pe unde numai pot, și toate numirile lor de azi, care sunt aproape pretutindenea curat românești, să le înlocuiască cu nume ungurești, străduindu-se a face ca și în mape (charte) în toate, de aci încolo, munții și văile și locurile, să fie scrise tot numai după noul botez, cu pinteni, și și oamenii să le zică așa! Ear' ei o fac aceasta din două pricini:

Întâi și întâi, Ungurii și guvernele lor, nădăjduesc tare, că cu vremea țara aceasta să va preface totuși, în o țară curat ungurească, și pe atunci, oameni buni, ei poartă chiar de pe acum grigiă, ca nepoții să nu fie în chip neplăcut atinși încă la urechi de răsunetul *românesc* al numirilor munților și văilor prin cari azi locuim încă noi. Dacă de ungurizarea oamenilor poartă grigiă prin legi ca cea despre căsătoria civilă, școale și kișdedovuri, matriculele de stat, și

alte, trebuie să poarte și de ungurizarea locurilor, și spre scopul acesta să ajută de zisa tovărășie. Ea le va da ungurizate numele locurilor moarte, ear' protocelele cele nouă ale botezaților (matriculele de stat) le va da ungurizate pe ale oamenilor, căci în ele vor scrie tot numai ungurește. Și așa peste 50—100 ani, gândesc ungurii, n'o să mai auzi în Ardeal nici nume de om nici de munte, nici de șes, altfel decât — *unguresc!*

Eată pentru-ce am zis și repetăm, că e de lipsă, ca preoții și învățătorii nostri să scrie monografiile comunelor, publicându-le și tipărindu-le, ca să rămână dovadă vecinică despre starea românească și a oamenilor și a locurilor și a numirilor lor, în zilele noastre.

Celalalt indemn pentru ungurizarea numelor e, ca să poată dovedi lumii că într'adevăr această țeară e doar' curat ungurească, și că noi stătem aici numai niște venetici, ce stăm pe pământ *unguresc*. Va pune străinului mapa în mână cu nouele lumiri, și va zice: eată! nici un nume străin de munte ori vale, decât unguresc! Tot e aci unguresc, și aer și soare, numai câțiva Valahi răi strigă că nu! Așa pentru timpul de față, ear' pentru marele viitor cel cu muntele de aur al ungurizării, părinții de acum ai Ungariei, poartă grijă ca nepoții să poată zice, peste vr'o 50 de ani: eată de când e lumea țeara asta cu oameni, cu pământ cu tot, a fost *numai ungurească*,

FOIȚA.

Buzatul la biserică.

— Anecdota. —

Doi prieteni, unul însă cepeleag și tătăit,
 Celalalt un surd ca surzii
 și buzat și prăpădit,
 La biserică mersese,
 doar' la Paști, ori chiar în post,
 Unde cred, și d-voastră
 'i-ați văzut de veți fi fost.
 Ear' acolo ce să facă?
 Cel buzat cănta pe sus,
 Căci o muscă drept pe nasul
 unei sfinte s'a fost pus.
 Celalalt gândea la cărcimă,
 ori gândia că nu durmise,
 Căci un cârd de mâțe 'n podu-'i
 toată noaptea miorlăise.
 Ceilalți oameni, știi ca lumea,
 unul face cruci, se 'nchină,
 Altu-'și răsuca mustața
 pentru rumena vecină;

Altul cască, altul doarme,
 și mai multe d'ald'aceste
 Sufletești și tainici fapte
 ca 'ntr'un loc sfințit ce este.
 Eiecare are treabă
 trierând mereu cu gândul
 Și cu ochii, de-amăruntul
 măsurând pe toți de-arindul:

„Cela e cu haină nouă,
 „Dară cisma-'i e cărpită;
 „Ceea-i mândră; ceea-i slută;
 „Asta e sulemenită.
 „Asta-i George, cela-i Toader,
 „Asta-'i mama lui cutare,
 „Dar' acel cu chebea lungă
 „Nu-i de-aicea 'mi-se pare! —
 „Cine-o fi, cum? din ce sat?
 „Oare fi-va însurat?

Cam așa făcând cu toții
 Mai în urmă s'a 'ntemplat
 Că-un Vasile ori Tănase
 A zărit pe cel buzat.

„Dar' acesta cine dracu-i?
 „Uite gura cum își ține!
 Zise 'n gândul seu Tănase
 Pe buzat ochindu-'l bine.

Dar' pe cum și el oleacă
 din tîmpleare surd era,
 Îi părû pe 'nchipuite
 că buzatul fluera!

„Hei ce flueri, nene? zice,
 „Ești în codru, ori la porci?
 „N'auzi bre? Te faci că nu știi
 „Te faci surd și nu te 'ntorci?
 „Hei, n'auzi mă pocitură?
 „Și, la dracu! n'ai rușine?
 „Stringe-ți botu, că 'n credință
 „Dai de dracu azi cu mine!

El tot strigă, dar' buzatul
 Fiind surd precum am spus,
 Nici gândia că s'e-'i răspundă,
 Ci privia mereu pe sus.
 Da-'i răspunde cepeleagul
 Cum vorbia el tătăiat:

„Lalala-tă-'l, tel mai tudui
 „C'ata'i el de fel budat!..

Lui Tănase 'i-se pare
 C'ar fi spus că e — bogat.

„Iacă ș'asta-l zice; una
 „Ce-aud azi întâia-oară!
 „Dacă-i el bogat, de-acuma
 „Ce să flueru ca 'n moară..

Sinceranția.

căci de n'ar fi așa, ai afla doar pe aici pe mapă și nume străine aducătoare aminte de locuitorii străini și al lor graiu!

Ba chiar pe anul viitor vor s'o ajungă aceasta. La mileniu în Pesta vor veni și mulți străini. Ei, precum spune scrisoarea dlui Ciortea, „vor să zugrăvească frumsețile Ardealului și să le pună acolo vederii de obște. Și Ardealul are frumseți multe și mari, și chipurile vor fi frumoase și mândre, dar' privind străinul pe ele nu va mai afla nici un nume românesc, ca «Găina», «Surul», «Negoiul», «Sărcăul» etc., ci cine știe ce minune de vorbe, după-cum «Kárpát-egylet-istii» 'i-or fi botezat de nou pe acești munți!

Credem că am spus de ajuns, pentru-ca fiecare cetitor al nostru să înțeleagă ce fel este lucrarea pentru a cărei spriginire slujbașii unguri își vîră mâinile în pungile satelor noastre românești să scoată florini! *Silită* nu poate fi nici o comună să dea astfel de ajutor păcătos, ear' de bunăvoie nici o comună în care Românii noștri vor ști cine sînt «Kárpát-Egylet-istii», nu le vor vota nici o para chioară!

Banii pentru Iancu.

Am spus la timpul seu, că dnii *Liviu Albini* și *Ioan Mota* au înaintat recurs la vicișpanul comitatului Sibiiu, în contra judecării aduse asupra lor și a banilor pentru Iancu, de căpitanul poliției din Sibiiu.

Marti, în săptămîna asta, li-s'a înmanuat osândișilor și hotărîrea vicișpanului, în înțelesul căreia recursul lor este respins, și judecata adusă, întărită, avînd drept a mai recura în timp de trei zile, la ministru de interne. La cine adevă? La însuși acela care a dat porunca de confiscare (luare) a banilor!

Recursurile s'au înaintat la vreme. Ca apărător a fost dl *Dr. Amos Frâncu*, avocat în Sibiiu. Vom ave prilegiu să punem sub ochii cetitorilor noștri și aceste recursuri, cari sînt vrednice a fi cunoscute de public.

Congresul naționalităților.

Conchemarea aleșilor celor trei neamuri apăsate din Ungaria și Transilvania, a Românilor, Slovacilor și Sârbilor, la un mare sfat în Budapesta, cum ea a fost făcută pe neașteptate și când nici nu mai visa nici guvern, nici foi ungurești, — a căzut ca un trăsnet în mijlocul Ungurilor!

Se vede aceasta din ameteala ce 'i-a cuprins, din strigătele lor pe felurite coarde, nici unele însă hotărîte ori știind ce vor!

Guvernul e într'o grozavă încercătură, într'un adevărat corn de capră. Nu știe ce să facă; să lase să se țină congresul în Pesta, ori se nu-'l lase? De-'l lasă, ministrii unguri *se fac de ris*, căci nu mai demult ca la conferența noastră națională din Noemvrie trecut, întrebați de un deputat că au ei știre de ce-au hotărît Românii la Sibiiu, ca să concheme un sfat (congres) laolaltă cu celelalte naționalități pentru a porni o luptă mână în mână și la fel, — *ministrii au răspuns că așa ceva nu vor îngădui nici odată în țeara asta!*

De nu-'l lasă, ear' li-se duc petecile, căci trei zile după congresul naționalităților în Pesta, e marele sfat dela *Bruxella*, unde vor fi adunați fruntași de-ai tuturor popoarelor și țărilor din Europa în sfat de pace, și acelora 'li-s'e va arăta, la un loc, ce drepti și „liberali“ sînt Ungurii!

Adevă și șă, și șă, pentru ei ese socoteala prost de tot! Nici acum nu-'s hotărîți deplin ce să facă, să-'l lase ori să nu-'l lase?

Demult aveau ei obiceiul să bucine, că în țeara asta nici nu mai poate fi vorbă și de alte nații, afară de cea ungurească! Singură asta are drept la vieață, celelalte sînt numai suferite; peste ele și al lor viitor, și ale lor drepturi, e tras demult cu buretele! Tablă ștearsă Ear' acum, mulțumită stăruinței și înțelepciunii conducătorilor noștri, mai ales și mai ales a celor întemnițați și exilați, care ei le-au pus temelul la toate, am ajuns că nu numai nu mai zic că noi n'am fi trăind, dar' zilele trecute toți ministrii unguri s'au întrunit și au ținut un lung sfat ascuns, că ce să facă în fața noului și greului pas, ce Românii, în înțelegere cu Sârbii și Slovacii, 'l-au făcut?

Și trebuie știut, că astfel de sfaturi, ministrii țin numai chiar în fața întemplerilor mari și grele ce sînt să vină peste țeară! Îndeosebi îi încurcă, cum am zis, terminul cel de minune bine ales și înțelepțește pus, precum și locul de întrunire. „Chiar în Pesta? În inima noastră chiar? Asta e prea mult, e prea obraznic dela nemaghiari!“ — strigă foile ungurești! Să fie pus pe altă-dată, nu altfel, dar' cu parii 'i-ar lua pe trimișii noștri, de pe acolo. Așa însă de frica judecării lumii, de lăsat nu s'ar lăsa, dar' de dat încă n'ar da; nu știu singuri ce-ar lucra!

Ba s'a întemplat și o minune chiar! Martia trecută toți birtașii de frunte din Pesta s'au adunat, și au ținut un sfat, în care au hotărît, că nici cum și nici cum, pe nici un preț, să nu vrea să dea mîncare, beutură și cuartir celor-ce vor veni la congres! Ce proști!

Foile naționalităților însă, sînt toate încântate. Româneștile «*Gazeta Transilvaniei*» și «*Dreptatea*», sârb știle «*Zastava*» și «*Branic*», sloveceasca «*Narodny Noviny*», toate scriu pline de mândrie și hotărîre, și laudă pe conchēmători pentru timpul și locul bine ales al congresului.

Mulțime de foi străine au început a publica conchemarea și a scrie pîrtinitor nou.

Cele ungurești umblă acum să bage zarvă între noi, zicînd, că ce și gîndim noi să ne întovăreșim cu Sârbii și Slovacii, cari sînt atât de străini de noi și după limbă și după viță? Nu ne gîndim că ei, neam cu Rușii, ne pot fi ca mîne de zeci de ori mai primejdioși ca Ungurii? Că să facem cu Ungurii frăție, dacă vrem, că are să ne fie negreșit bine!

Nu le-ar fi de deochiu foi ungurești, dar' ce dragoste le-a apucat acum de noi și ce grije de viitorul nostru!

Lătratul lor însă nu se aude în cer! Noi mergem înainte și sau eșim la bine, sau dacă chiar ne-ar fi, vezi Doamne, data să ne înecăm în marea slavă, de care zic ei să ne temem, apoi fie, dar' în momentul de valuri, spre care ei ne împing, fie încredințați, că o să-'i ducem și pe ei, pe cei cari nu ne-au lăsat să trăim în lumea aceasta!

Aceasta să o știe guvernul unguresc și a lui nație!

Povestea rîndunelei.

Dăm una din cele 8 legende (povești) cari de cari mai frumoase despre Rîndunică, tipărite în nr. 2 al «*Bibliotecii pentru toți*» ce se tipărește la București. Legendele aceste sînt culese și tipărite de dl *L. Fl. Marian*.

Eată-o:

A fost odată o femeie, și femeia aceea avea o noră în casă, cu care nu se putea nicidecum învoi. Nu era mai nici o zi lăsată de Dumnezeu, în care să nu-'i zică: ba că-i leneșă, ba că-i netrebnică, ba că-i una, ba că-i alta. Mai pe scurt: neîncetat îi căuta pricină și cum îi venia la gură, așa o batjocoria.

Și noră-sa, bună de inimă și răbdătoare, toate le suferia și tăcea, eugetînd în sine că soacră-sa se va cumiși dela un timp și îi va da pace. Dar' cum să-'i dea!... Unde s'a mai văzut în lumea aceasta vre-o soacră bună?... Pe zi ce mergea tot mai rea și mai nesuferită se făcea. Ear' într'o zi, voind să pună capăt la toate, ce face?... se apucă și omoară pe mîni sa lărduri și căruțele.

duri, tăind fără cruțare, care de unde și cât a voit și a putut.

Bărbatul nevastei, care se vede că pe când 'i-a omorît maică-sa soția, era undeva dus de acasă, cum s'a întors înapoi și a văzut ceea-ce s'a întemplat, s'a făcut foc și pară de mînie, a prins pe maică-sa și punînd-o pe niște cărbuni aprinși, voi, spre pedeapsă, s'o ardă de vie.

Maica Domnului însă, cum și din ce pricină nu pot să știu, dar' destul atîta, că tocmai când se aprinsese straietele pe soacra cea rea și începuse a arde, se coborî din cer, o prefăcî într'o rîndunică și o scoase de grabă pe horn afară.

Rîndunica, adevă soacra cea rea, prefăcî în pasere, cum se văzu scăpată afară, voi să fugă.

Dar' Maica Domnului n'o lăsa, ci oprind-o îi zise:

— Stăi pe loc că nu merge așa, cum eugeti tu!... nu gîndi, că dacă te-am scos dela moarte, îndată 'ți-oi da și drumul!... mai așteaptă puțin, până-ce 'ți-oi face semu după care nu numai eu, ci și toată lumea să

aceste

te cunoască ori-și-cînd și ori-și-unde, ce soacră bună ai fost, că ai omorît pe noră-ta!...

Și cum rostî Maica Domnului cuvintele acestea, îi făcu coada în formă de foarfece, s'au mai bine zis în formă de două cuțite ascuțite și împreunate la un loc, cu care a ucis pe noră-sa.

Dar' ea n'a rămas numai cu semnul acesta. Când o scoase Maica Domnului pe horn, atunci se negri de fum și funingine, și pe unde s'a negrit, neagră a rămas și până în ziua de astăzi.

Ear' pata cea roșie de pe gușa Rîndunelii e sîngele ce a prins să curgă, pe când a început a arde. Penele cele albenete sînt urmele de cămașă, cu care era ea îmbrăcată, când a pus-o feciorul seu pe cărbuni, și care n'a apucat a se aprinde și a arde, ci numai s'a afumat.

Și numai după-ce a căpătat rîndunica toate semnele aceste 'i-a dat Maica Domnului drumul ca să sboare unde vor duce-o ochii și aripile.

— Din trecutul nostru. —

Mircea cel Bătrân.

(Istoria Țerii-Românești.)

După moartea lui Vladislav Basarab, ajunge în tronul Țerii-Românești *Radu Basarab*, și domnește 10 ani, dela 1372—1382. E însă omul păcii și are grije numai de ridicarea de biserici și mănăstiri și cultivarea credinței în popor. Are doi fii, pe *Dan* și *Mircea*. Dan, taicăl-seu în talpe, Mircea o fire neastempărată și rășboinică. Se ceartă pentru domnie și se sfășie rău. Dan moare, după patru ani, la 1386, ucis de dușmanul seu, țarul bulgăresc *Șişman*, care avea năcaz pe vecinii Români de când Vladislav sprigini-se în domnia peste Vidin pe *Strațimir*, cu care *Șişman* trăia în dușmănie de moarte. Acum și-a răsbunat pe nevinovatul Dan. Rămânând astfel singur, *Mircea* se urcă el pe tron la 1386 și domnește până la 1418.

Mândri și viteji au fost și înaintașii sei, *Liteanu*, *Radu-Negru*, *Alexandru* și *Vladislav Basarab*, dar' cu *Mircea-cel-Bătrân* nici-unul nu se poate măsura! El este unul din cei mai mari domni nu ai Țerii-Românești numai, dar' ai întreg neamului românesc! În zilele lui, «*moșia cea mare*» cum își numiau bătrânii Români țeara, era mai primejdută ca ori-când. Până aci țeara se putea mai ușor apăsă spre Miază-Noapte și Apus de lacomii și necredincioșii Unguri, dar' acum primejdia îi amenință și mai rău, din jos, dinspre Miază-Zi, de către Turci, cari înaintază tot mai tare peste câmpiile creștine, ca un pârjol blăstemat. Cele două popoare de peste Dunăre, vecine și creștine, Sârbii și Bulgarii, începuseră a ingenunchia înaintea Osmanilor! Ear' cu ingenunchierea lor, puterea acelor ajungea până la Dunăre, atingând hotarele române. Și cum Turcii erau bine întocmiți ca armată, și cruzi și turbat de curagioși, apropierea lor așa de tare, era un mare rău pentru mica Țeară-Românească (abia

jumătate din România de azi.) Și Turcii erau grozavi. Țarul bulgar *Șişman*, spre pildă, bătut de ei, a trebuit să-și cerșească viața și tronul, dându-le jertfă curată pe frumoasa sa soră creștină, ca soție lui *Murad* păgânului.

Între astfel de impregiurări, poate înțelege ori-cine ce grea chemare aștepta pe un domn și ce mare trebuia să fie domnul ce să urmeze în tronul Țerii-Românești, dacă voia să-și păstreze neatâr-narea țerii sale și mai departe, ori doară, să facă chiar cuceriri nouă!

Și micii țeri dat 'i-a fost de Dumnezeu norocul de a dobândi pe marele domn! El a fost *Mircea-cel-Bătrân*, care a știut să se aplece și strecoare prin strimtorile tuturor greutăților, bătându-se aproape totdeauna biruitor, cu cei-ce îi năvăliau spre hotare, încheind azi tovarășie cu Polonii contra Ungurilor, mâne cu Ungurii contra Turcilor, știindu-se întoarce totdeauna așa, ca bine să se ese lucrurile pentru țeara sa, ori ca răul ce o amenință, chiar atingându-o, atingerea lui să fie cât se poate scăzută în relele sale urmări.

În 32 de ani cât e Vodă al țerii, el e aproape tot pe câmpul de bătae, cu arma în mână, trăgând în carne vie cu patimă nebună! Și deși vremile domniei sale sunt, precum am arătat, atât de grele, el nu numai că-și păstrează întregă și neștirbită moșia moștenită, dar' îi întinde chiar hotarele, peste *Dobrovia* până la orașul *Siliștra*, apoi în sus de gurile Dunării până la *Chilia*, ear' în Ardeal stăpânind ținutul *Făgărașului*, *Almașului* și *Hațegul*! Vr'o șese sunt bătăile mai însemnate la care el a luat parte, și în cari el a ridicat numele oșteanului Român la mare renume, încât chiar turbații Turci, caută tovarășie cu el, cerând să le dea ajutor la luptă, căci vedeau cât de prețios le-ar fi acest ajutor! Despre luptele lui vom vorbi pe rând, deși tot pe scurt numai, în numerii vitori. J. M.

Voci din

congresul I

Dăm în cele urm felurite foi, asupra congresului „**Branic**”, foaie scrie:

„E de neapărată **naționalităților nemaghiare**. Europa. Fiecare Sârb trebuie să dorească din congresul naționalităților mai strălucit și este dat în putință, pentru a țintă”.

„**Narodnie Nov** din Turocz-St.-Martin, „Lucrarea noastră la timp venită; ne-am douăsprezecea, căci din parte, lesne am fi ajuns se află *Rutenii*, cari s'ar să știe sau să-și poată șiși se chiamă pe sine moarte! Nu, nici ei, n' să murim în urma prop și lipse de curagiu.

Sortii sunt aruncați ca laolaltă cu frații noștrii icoană de lucrare bărbăntă și mântuirea popoarelor coșafi, tari, vom păși având credința adâncă, torie sfântă față cu D-ze să ne ajute la biruința glorioasă”.

„**Politik**”, foaie Praga, scrie:

„Durere, destulă vr națiunile nemaghiare din la incredințarea, că nu contra dușmanului lor fr cu toate mijloacele la ză lor, decât dacă vor un Dorim din adâncul inimii toate popoarele nemaghiare devină trup, chiar dacă n'ar îngădui ținerea congresului”.

„**Zastava**”, altă Novisad, scrie:

„Mergerea laolaltă singura cale care va aduce țării noastre naționalitate trebuie să dea un răspuns puter și să iee parte la el în mod altfel ar păcătui în contra contra binelui seu, ar rămân jocosit, în ochii Europei. besc n'a vrednicit așa ceva și el nu va lăsa să treacă legiu de mare însemnată i-s'au dat!

Toate semnele arată, că să ese frumos și bine, după dorința

Poesii populare.

Din Zarand

culese de *Adam Bolcu*, june.

Mândruța mea lăsată
Hai sărută-mă odată!
De când nu m'ai sărutat,
Buzele 'mi-s'au uscat
Inimioara 'mi-a săcat...

Vai de mine cum aş mere
Seara la gură cu miere.
Vai de mine cum m'aş duce
Seara la guriță dulce!

Asta-i fata cea făloasă
Care nu știe să coasă;
Pe unde 'mpunge cu acu
Măta-și poate băga capu.

Eu știu calea 'n codru bine
Și pe lelea cum se ține,
Cu mălaiu și cu curechi
Și cu palmi pe la urechi!

Din Gangiova (România)

culese de *Ioan I. Moga*, june.

Frunză verde și-o nua
Vai săraca soacra mea
S'aprinde iia pe ea,
Și-i supărată pe mine
Că nu-i grijesc fata bine,
Că nu 'i-o las să iubească
Ca să nu se bolnăvească,
C'astă iarnă n'a iubit
Numai cât 'i-a trebuit,
Și-astă iarnă n'a jucat
Numai pân' s'a săturat!
Soacră-mea s'a mâniat
Și umblă noaptea prin sat
La vrăjit și descântat,
Și umblă noaptea pe lună
Tot lătrând ca o nebună,
Soacră mea la vrăjitori
Socru-meu după cuptori;
Vai săracu socru meu
Multu-i prost și nătărău!

Din Ocnișoar.

culese de *Dumitru Lodro*

Frunză verde de măcră
Tineră mândră 'mi-am pr
Tineră și frumușia
Să te tot desmerzi cu ea
Că se spală cu sapon
Are față ca de domn!

Facă cine și ce poate!
Eu iubesc fetele toate
Că știu că de raiu n'
C'am făcut multe pęc
Am iubit în sərbătoar
Două fete verișoare,
'Și-am iubit în sərbători
Pe două fete surori.

Cât e pe Târnăvă 'n jos
Nu-i ca badea om frumos,
Câți ficiori în sat la noi
N'au ca badea buze moi!..

or din Vat.

care se află astăzi naționali închiși în că o scrisoare mai și noi următoarele: ace, osândiților li-s-au arii de a-și vedea familii pe zi, îngăduindu-li-se și, unul înainte și altul printr-a pute primi cercetării cele mai apropiate vreme foarte scurtă să dovedească cu atestări rudeni cu osândiții. Ceea, că întrunind toate at voe să-i cerceteze, tei cerea să vorbească nu știau ori nu voiau. sunt desfăcute și cetite a ce nu-i place direc-adresatului! Osândiții corosponda numai în Li-s-a scurtat timpul de ore numai, și și atunci urte mică. Li-s-a oprit olaltă! Ear' culmea tu- u cea nouă în care au Iulie c., o locuință, care ent sigur al lor, — după- cele următoare: clădită deasupra malului eziș și strîmt, încungiurat Căsuțiile lor sunt niște pământene, umede, de un or, ceea-ce se vede din neliniștea, zgrăvite în pe fețele întemnițaților. spre curte. Ferestri în au sunt, căci acolo sunt cinilor, și și de-ar fi, nu aci fiind coastă, părătelement! Zidurile casei atât a grajdurilor și a Dunării, sunt făcute din cărămizi neccea-ce va ave groaznice urmezeala lor în trupul trece vieța cu ea și în ea! ivirea umezelii la fața zicu păcură, ear' peste a- entru uscarea cărora în pri- de zile au încălzit odăile cu tră. De unde a urmat, că căsu- cu miasme de gunoiu, păcură

Din Grid.

Culese de Nicolae Rus.

cu mândra cât o nucă
ficiozii se bursucă,
cu mândra ca o ceapă
ficiozii să se bată.

bine joacă!
să va e, că-i schioapă.
n și bădița schiop
pută uita la joc!

cu peană 'n clop
-aș cu tine-un strop.
ș tem c'oi zăbovi

am mai zăbovit odată
i-o vrut maica să mă bată.

runză verde ruptă 'n tri
u cunosc voea mândrii,
a cu mine s'ar iubi
cutează a vorbi.

și cărbuni de peatră, și care es din ele pe încetul, umplînd micile căsuțe, și pe cari apoi sînt siliți a le respira (trage cu rîsuful) sîrmanii ocnași, căci nici în ocne nu poate fi mai rău!

Fiecare căsule e de 4 metri de lungă, de 3 de lată, așa făcută că și fereastra și ușa sînt în părătele ce e spre un coridor (gang) îngust spre curte, închis și acesta de toate părățile cu geamuri de sticlă întepenite, bageamă ca să nu se poată deschide și slobozi pe ele aer curat!

Numai cel-ce petrece cât de puțin între aceste ziduri poate înțelege și simți răutatea acestor spelunci. Și în această duhoarre sînt siliți a petrece iubiții nostri zilnic 22 ore, căci, după-cum am spus mai sus, numai 2 ciasuri pe zi au voe a se plimba prin curte.

Nu se va mira nimeni deci, dacă între astfel de împregiurări și numai câteva zile de petrecere în acest local, se resimt în mod vădit de întemnițați, prin dureri trupesti și sufletești, prin dureri de cap, rîsuflare grea și infundată, lipsă de poftă de mîncare, vomat, nesomn și altele, cari toate se vîd în tipărite și pe fața lor veștejită și bolnăvicioasă.

Urmările petrecerii mai îndelungate și a iernii viitoare într-aceste locașuri, durere, sînt ușor de ghicit!

Dar' nu e destul, cu ce fac cu iubiții întemnițați, dl director își mai răsbună și asupra familiilor aceluora, făcîndu-le fel și fel de șicane. Soțiile osândiților trebuie să meargă în fiecare zi la director, cu copiii lor, pentru bilet de intrare. Punct la 11 ciasuri și la 4 după amiază, trebuie să fie la ușa temniței, căci dacă întârzie cu câteva minute, nu au voe să intre, dacă merg mai înainte, de ar chiar ploua, nu li-se deschide!

Prin această purtare și prin aducerea osândiților în această locuință omoritoare, guvernul săvîrșește față de oamenii nostri un lucru laș și murdar, arătînd lumii civilizate, acum în ajunul mult trimbițatului „milleniu“, că natura sălbatică, fioroasă și barbară, nici într'o mie de ani nu s'a perdut din ei, cu tot lustrul, ce se încearcă a 'și-l da.

Lipsiți de ori-ce ajutor și puțință de apărare depărtați de toată lumea binevoitoare, împedecați de a mai întîlni pe căte cineva căruia să-i spună păsurile și suferințele ce îndură, stau și se sfîrșesc frații, soții și părinții nostri, jertfe ale orbului șovinism!

Călătorul.

Din Lunca.

Culese de Ana Mihaiu.

Spune-mi, mândro-adevêrat
Cu ce apă te-ai spălat
De pe mini m'ai fermecat,
De-am lăsat caru 'ncărcat,
Bonghiul de fîn negreblat
Și-am venit la tine 'n sat?
Eu, bădiță, drept 'ți-oi spune:
Cu apă din trei fîntâne,
Cu trei rugi, din trei grădini,
Când mi vedea să suspini.

Câte păsorele 'n codru
Toate cîntă la un modru,
Numai eu pasere mică
Nu mai pot cînta de frică,
Că 'mi-e cuibul lîngă drum
Căți drumari călătorec,
După min' sburătăresc,
Că 'mi-e cuibul lîngă cale
Și am prea multe dușmane.

Legea comunală.

— Articolul XXII din legile aduse în 1886, întărită în 27 Iunie a aceluiași an. —

Cap I.

Comunele peste tot.

§. 1. »Comune« sînt:

- orașele, care au magistrat (sfat) regulat, în înțelesul §-lui 63 al acestei legi;
- comunele mari, care nu au magistrat regulat, dar' sînt în stare a împlini din puterea lor treburile cu care le-a înzestrat legea;
- comunele mici, care din pricina stării materiale nu sînt în stare a împlini din puterea lor treburile cu care sînt înzestrate comunele și spre acest scop trebuie să se însoțească cu alte comune.

§. 2. Comuna îndeplinește între marginile legii, ea de sine treburile sale din lăuntru și duce în îndeplinire rînduile (poruncile) date în legile cărmuitoare ale statului, a guvernului și judecătorești.

Cap II.

Autoritatea (puterea) comunei și „apartinerea“.

§. 3. Puterea comunei se întinde asupra fiecărui om ce locuște sau se ține pe teritorul (hotarul) comunei, și asupra a toată averea, ce se află în comună și pe hotarul acesteia.

§. 4. Abatere dela regula aceasta fac

- Soldații în vremea slujbei lor în armată și honvezii, în treburi ce se țin de serviciul militar și peste tot în treburi care după lege se țin de cercul de drept al judecătoriei militare;
- edificiile și cele-ce se țin de ele, cari slugesc Maiestății Sale Regelui și Curții Sale ca locuință statornică ori chiar și vremelnică;
- fiecare zidire sau localitate tolosită numai spre scopuri de întărire ori alte scopuri militare — pentru timpul folosirii.

§. 5. Fiecare cetățean trebuie să se țină (să »apartînă«) de cercul unei comune.

Și anume: Fiecare poate aparține (să poată ținea) numai de cercul unei comune. Aparținerea de-o comună și drepturile comunei asupra cuiva, înceată numai atunci, când el a pășit în cercul de aparținere al altei comune.

§. 5. Copiii legiuți sau adeveriți că a cui sînt, se țin și ei de comuna de care se ține tatăl lor.

Din Iertof (în Bănat.)

Culese de Ilie Sîrbu, june plugar.

De-aș avé și eu soție,
N'aș umbla sara 'n junie,
De-aș avé și eu nevastă
N'aș umbla pe la fereastă
Cu șubița sufulcată,
Cu inima înghețată!

Dela mine pan' la mândra
Făcui drumul ca oglinda,
Dela mine pân' la draga
Făcui drumul ca oiaga,
Dela mine pân' la lelea
Făcui drumul tot ca pelea,
Că nu-i gard fără prilaz,
Dragoste fără năcaz.

Tot mă mir și mă gândesc,
Încătro să mai pornesc,
Cu mândra să mă 'ntîlnesc,
Să-i spun numai trei cuvinte
Din dragostea dinainte!...

§. 6. Copiii născuți din pat nelegiuit se țin de cercul acelei comune, de care s'a ținut mama lor în timpul nașterii lor.

Copiii minoreni primiți (luați de suflet) se țin de comuna primitorului.

§. 7. Femeia urmează a se ține de comuna bărbatului și aceasta până atunci, până când își câștigă pe temei de drept, apartinerea la altă comună.

Femeia, dacă s'a despărțit judecătorește de cătră bărbat sau a cărei legătura cu soțul seu s'a declarat judecătorește de desfăcută, pășește earăși în cercul de apartinere a acelei comune, de care s'a ținut până la măritare.

Acele femei de fel din afară de țeara aceasta, care au câștigat cetățenia de stat ungară pe calea căsătoriei, în felurile de mai sus se vor ține de comuna la care au dobândit drept a se ține, prin măritare.

Femeia, care în urma nimicirii căsătoriei legate cu un om înafară de țeară, și-a redobândit earăși cetățenia ungară în înțelesul §-lui 37 al art. de lege 50 din 1879, pășește earăși în cercul acelei comune, de care s'a ținut înainte de măritare.

§. 8. Dreptul de-a aparține la o comună se poate câștiga prin așezare cu locuința în ea, sau și fără de aceasta prin primirea anume în cercul acelei comune.

§. 9. Fiecare cetățean al patriei are dreptul a se așeza într'o altă comună. El își înștiințează această dorință a sa, acelei comune, în care voește să se așeze, ear' comuna poate respinge așezarea lui numai dacă :

a) se dovedește în contra cerătorului, că e cu valoare de drept pus în stare de acuză (e sab piră) pentru crimă sau pentru o vină isvorită din poftă de câștig, sau că stă sub puterea unei judecăți aduse asupra lui pentru vre-o crimă sau altă vină de acest fel;

b) dacă nu e în stare a se susține fără de a căde în sarcina comunei;

c) dacă dela locul în care a trăit mai pe urmă, nu primește atestat de purtare îndestulitoare.

Comuna dă atestat despre înștiințarea făcută ei cu cineva dorește a se așeza în ea.

§. 10. Cine trece în altă comună din cercul comunei în care a fost, prin aceasta nu ese din cercul comunei vechi. Dacă însă în comuna nouă locuște patru ani întruna, el dă ajutor la greutățile comunale ale acesteia și această comună nu ridică în acest timp în contra lui pedecile cuprinse în punct a), b) și c) ale §-lui 9, el se privește ca ținându-se de această comună și ca repășit din comuna de mai nainte, chiar și atunci, dacă nu și-a înștiințat planul de a locui în ea. Abatere se face numai dacă și în decursul acestui timp a ajutat la greutățile comunale ale comunei aceleia sau dacă, chiar și fără de aceasta el voește să aibă dreptul de apartinere și în comuna de mai nainte, cu învoirea acestei comune.

§. 11. Dacă „colonul“ (omul ori oamenii aduși din depărtare și așezați pe hotarul unei comune, cu un scop oare-care) voiește să fie primit în cercul acelei comune, în care a trecut cu locuința, el poate ruga comuna să-l primească și în timpul provăzută în §. 10, în scris sau cu vorba. Comuna îi poate da primire numai decât.

Ea nu poate respinge cererea de primire :

a) dacă rugătorul a locuit în comună doi ani statornic;

b) dacă în timpul acesta a plătit darea comunală, ori în lipsa acesteia, a dat și el neîntrerupt ajutor la alte greutăți obștești;

c) dacă contra lui nu vin pedecile înșirate în punctele a) b) și c) ale §-lui 9.

§. 12. Dacă cineva cere primirea într'o comună fără de a se așeza aci, asupra cererii lui hotărăște comuna, neavând loc apelația mai departe.

Despre primirea în cercul comunei e de a se încunoștiința, deodată cu primirea, primăria comunei din care a eșit.

§. 13. Cine a fost primit în cercul comunei, devine membru al comunei, se împărtășește de drepturile date lui de această lege și e îndatorat a împlini datorințele ce purced din ținerea la o comună.

§. 14. Comunele pot cere pentru primirea în cercul lor, plățirea de taxe mai mici de primire, chiar și atunci, când primirea s'a săvârșit în modul descris în §. 10.

Această taxă (plată) o statorește prin statut, fiecare comună (adecă fiecare comună trebuie să aibă „statutul“, măsurătorul seu în privința aceasta).

Statutul făcut în această privință trebuie trimis spre întărire mai marilor (căpeteniilor cercului), ear' în contra hotărării acestora se poate apela la ministrul de interne.

(Va urma.)

SCRISORI.

Binefacerile cetitului.

Balomir, Iulie 1895.

Domnule Redactor,

Îmi face deosebită plăcere a Vă pute trimite din când în când și câte o veste bună dela satele noastre. Am băgat anume de seamă, că mai ales de când foaia d-voastre a ajuns în multe mâni la țeranii noștri, poporul a început a fi tot mai luminat, mai cunoscător al chemării sale de Român, lăsându-se de multe lucruri și năravuri rele; a părăsit binișor crîmele și adunările cele rele pe la șezători și altele, și se uită după bine și după lucruri frumoase, bărbătești și românești! Gândesc că e vrednic să pomenesc, că în satul nostru, deși numără abia 180 familii, vin, în asemănare, multe foi. Vine anume «Foaia Poporului» în 20 de exemplare, apoi «Tribuna» «Dreptatea», «Revista Orăștiei» și altele.

Sâmbăta după amezii, când știu oamenii că sosește «Foaia Poporului» e mai ales mare mișcare. Ei lasă toți lucrul și fug să o capete, apoi nu o mai lasă până o cetesc. Dumineca și în sărbători se adună grămezi de grămezi la un loc, și unii cetesc, alții ascultă, alții talmăcesc și lămuresc după a lor pricepere cele cetite. S'au dedat oamenii tare la cetit. Sînt aici abonați, cari trăesc numai după lucrul mânilor, și cum pot, dar' foaia vreau să o aibă și ei, și o plătesc și nu se lipsesc de ea. Fie-le zis aceasta spre cinstea lor!

Adevărat că cei puși în fruntea acestui popor, sînt conducătorii buni și binevoitori ai lui. Vrednici păstori de vrednică turmă. Ei îi indeamnă cu toate privilegiile tot spre bine și cearcă se-î însuflețescă și să hrănescă în popor însuflețirea cătră tot ce îi poate face și lui și neamului bine. Înțeleg pe dl preot N. Suciu și pe dl învățător Ioan Balomiri. Între fruntașii comunei vrednici de laudă, dă-mi voe, dle Redactor, să pomenesc aci pe câțiva, cum e judele Avram Opreța, Toma Vule, Ioan Adam Popa, Toma Iancu, Avram Borța, Luca Sibotean, George Adam, Ioan Adam I. Iacob și alții, cari și ei sînt peste tot locul unde se cere sprigin la o lucrare ce să aducă folos obștei. Ear' obștea însăși, mulțimea, este și ea bună și ascultătoare, și dacă va merge mereu așa spre bine și în bună înțelegere, comuna noastră Balomir are să aibă încă un frumos viitor!

Dee bunul D-zeu!

Un sătean.

CRC

Abonaților
noști abonaților
cel din urmă nu
mite acelora, ca
abonamentul. M
așteptăm, punând termen
lunii lui August. Întra
rul nou, și în August,
foaie, să binevoiescă a
mentului, și li-se va în
dela numărul ce li-se v

Din legile țer-
stră, că ce lege ar dor.
blicăm în jumătatea a c
cei mai mulți ni-au ce
pentru drepturile și dat
comuna sa și a comun
sei. După acestia cei
„Legea de naționalități“.
aceleia. Începem cu azi
munale.

Parastas. Mai
posatului Nicolae Roman
au sărbătorit amintirea mor
rastas, Dumineca trecută
din Sibiu-Cetate. Cunos
posatului au luat parte
jalnica sărbare.

Turbați. În com
gurii au rupt steagul negr
română și care cu falsă
unii mare Român, a răpos
Mănilor necurate au ț
chiar și semnul de jale d

Tineri buni. Î
următoarea scrisoare: Noi
ție ne-am adunat la un
jidane cu numele Dovlecoane
noi: „Moi copii, vre voi să scin
Noi am întrebat-o: ce? „Ce v
voi zahar și țigare!“ Noi am fr
Lucaciu“ de s'a strins tot pop
După-ce am sfârșit, Jidana z
asta nu slobod; asta este o
Dară „Deșteaptă-te Române“ ar
asta nu este bun, trebă se las
răspuns: atunci le lăsăm când la
pe a lui Kossuth! Dar' cum pute
așa o doină frumoasă care în co
ocântă tineri și bătrâni, mici și m
comună, și la câmp afară și la
de să te miri când vei auzi!
adaugem numai, că e foarte frum
noștri țerani țin așa de tare la c
ționale și cântă la secere și la sa
și pretutindenea, fără a se lăsa de
câte o proptă (de gard, putredă și
a „ideii de stat maghiar“, ce se af

Nu-i frumos. Din Boro
scrie, că la alegerea de primar
acum în urmă, dnii Nestor Curia
și Teodor, în loc să spriginească
român, stăruiau pe lângă un
după ei și pe câțiva alți oame
n'au isbutit, căci a eșit ales un Roma
poporul din Bucerdeia, că a votat și
alegere pe Român și nu s'a luat după
de Jidani! Nici să nu o faci n
nicăiri, căci adevăratele lipitor
sînt acești oameni urțiți! Fie
cine le-o zice să pună pe
nu-l asculte, căci reu sfa

se pot căpăta și dela
în din *Toracul mare*

itemnițați, au dat
se scrie, liturgii ca
ănetatea și să-i scape
— următorii și urmă-
Raveca Gandia, Irina
ovan, Ioan Moldovan și
Grigore Funari, Ioan
Maria Pușcaș și Paladia
mii creștini și creștine
a dragostei lor față de

vrednic de multă
Sălagiului ni-se scriu
una *Săltămed*, unde se
amână, sânt Unguri și
biserica frumoasă, ear'
foarte slabă, de lemn,
însă în această comună
vut cu numele *Mașteiu*,
sele din piață sânt ale lui.
birue la avere de mai
Acest creștin bun *pe spe-*
a ridicat o biserică
în mijlocul satului, care
ata! Afară de aceea *dă*
case nouă care prețuese
rica când va fi gata va
ul e om din popor, umblă
ar' în căruță cu 4 cai ca
destule cuvinte de laudă
teiu; D-zeu însă îi va
necuvântatele sale fapte,
enit va fi pururea ca un
u obștea creștinească ro-

azul Fodor, de care
erii trecuți ai foii noastre,
e: *Ioan Lupea* din comuna
u ruptul curățirea șanțurilor
mul comitatului. Din întem-
colo renumitul solgăbiru al
bria cearta, dar' nedându-i-se
se acată de traista bătrânului
dinsul lucrând, o purta în
și se întemplantase întruna
nă-o la o parte, un câne i-a
Voinicosul solgăbiru *Fodor*
că pe țeran să pună traista jos.
ne, cu evlavia unui om trecut
de ani, că de ce el nu lasă
ne. Asta a dorit-o el. Țeranul
și solgăbiru în *puterea legii*,
lui două palme! Se mai spune,
a e unul dintre cei mai cinstiți
muna Boarta. Cu toate acestea,
un solgăbiru să batjocurească
haiducesc cărunțelele unui moș-
când vor fi suferite din partea
stru, palmuirile acestui solgăbiru

ni d'ale gendarmilor. »Re-
spune, că la 22 Iulie gendarmii
în *Fina* pe trei țerani. Amă-

de preot. În parochia *Su-*
din tractul Orăștiei, a fost ale-
teot, condusă de părintele adm. prot.
A fost ales cu toate voturile
ut *Aurel Giura*. În dl *Giura*
Sudești - Costești un zelos
conducător.

Daruri evlavioase. Dl *Iosif Ocnean*
și soția d-sale *Paraschiva* au dăruit bisericii
din *Mihăiești* două preafrumoase icoane: una
a învierii, și a doua: fuga Mariei la Egipt, în
preț de 25 fl. Pentru-ce primească cinstiții
dăruitori și pe această cale mulțumirile noastre.

Comitetul parochial.

— *Ana Rădulovici* a dăruit 100 fl. pe
seama bisericii noastre din *Briznic*. Primească
buna creștină mulțumirile vrednicite.

Comitetul parochial.

*

Înfrumșețeri. Comitetul bisericesc
din comuna *Mihăiești* a votat 200 fl. pentru
zugrăvirea bisericii din lăuntru prin pictorul
Marcovici. Lucrul s'a și început. După sfir-
șire va urma sfințirea bisericii.

*

Concert. Corul mixt din Orăștie, sub
conducerea dlui învățător *Ioan Branga*, poftit
de inteligența română din Alba-Iulia, va da Du-
minecă în 4 August st. n. a. c. în pavilionul
dela hotelul „Soare” din *Alba-Iulia* un con-
cert. Începutul la 7½, ore seara. După concert
urmează joc. Venitul curat este menit jumê-
tate pentru corul mixt din Orăștie, jumêtare
pentru despărțământul Alba-Iulia al „Aso-
ciațiunii transilvane”.

*

Petrecere de vară cu joc se dă în
Dicio-Sânmartin la 11 August st. n. a. c. cu
prilegiul adunării despărțământului XXXII. al
„Asociațiunii transilvane”. Venitul este pentru
fondul despărțământului.

*

Invitare. Petrecere de vară se va
da la 8 August n. de corpul învățătoresc și
junimea studioasă în comuna *Vetés* cu prile-
giul adunării generale a „Reuniunii inv. gr.
cat. din părțile sâtmărene”. Venitul curat
se dăruiește casei reuniunii și școlai gr. cat.
din *Vetés*.

*

Oraș cufundător. Din *Bruex* se
vestește, că în 20 Iulie n. în urma surpării
unor locuri sub care erau băi, s'au dărîmat
10 case, care au și ars în parte, fiind seară
când s'au surpat. A urmat apoi în zilele ur-
mătoare surpări și mai întinse. Locul s'a
cufundat timp de mai multe ore, ear' focul
s'a stins abia numai a doua zi. Până acum
s'au dărîmat 18 case, ear' 22 sânt foarte rău
stricate. Pagubele se urcă la 2,000.000 fl;
2400 persoane sânt fără locuință. S'a în-
tocmit un comitet de ajutorare, care strînge
ajutoare. Pompieri din *Bruex* și ai orașelor
vecine lucrează întruna. Peste 50.000 de
doritori a vedê minunea au sosit. Sărăcia e
sfășietoare de inimă.

*

Stări economice. Din *Brad* (lângă
Olt) ni-se scrie: Pe hotarul comunei *Brad*
(comitatul Sibiu) roada câmpului în acest an
e imbucurătoare. Seceratul e pe isprăvite,
deși holdele sânt cam rari, din pricina secetei
de primăvara; sânt însă bune la spic. Cucu-
ruzul la șes e foarte frumos și a legat, ear'
pe dealuri, în urma ploii din 11/23 Iulie, fiind
aceasta o binecuvântare dumnezească, sosită
tocmai la timpul seu, încă se trage nădejde
a lega, luând o desvoltare de minune. Ove-
sele, mazărichile sânt slăbuțe. Fânul numai
pe jumêtare s'a făcut, ca în anii trecuți, însă
otava se arată până acum frumoasă. Poame
peste tot sânt de minune, asemenea și struguri.

R Î S.

Un Sas și un Român.

*Un Sas odată își perduse o vacă și
mergînd s'o caute întâlnește pe un Român
și-l întrebă:*

*Moi Rumune moi, n'ai vorut un
vacă al neu, chitiodată halbă, chitiodată
negru, cu ținghilingha la grumazi și cu
mânz după jel cât mumăta...*

*Românul înfuriat: Ba cât mumă-ta,
prost de Sas!*

*Sasul: Noa ni crez, eu doar' nu zic
așa, zic că cât mumă-ta vacii...*

*

*O doamnă tocmise o servitoare, spu-
nîndu-i că-i va da simbrie 35 florini și
că o va încălța. Servitoarea s'a învoit.
În dimineața următoare doamna sună
clopoțelul, strigă servitoarea de mai multe-
ori, dar' ea nu venia deloc. Atunci
doamna merge la ea și o întrebă că de
ce nu vine?*

*Mă rog am înțeles ieri, când m'am
tocmit, că mă veți încălța și am așteptat
să vii să mă încălți...*

CETITORII SÎRGUINCIOȘI

ai
„FOII POPORULUI”.

— Răvaș de laudă pentru cetitorii nostri din
popor, care ni-au dat dovezi de dragoste către cetit
și scris, trimițîndu-ne felurite scrisori. —

*I. Cînda din Căjanul-mic; Nicolae Mar-
cea din Bocsig; Dumitru Iridon din Apoldul-
mare; Stefan Stalaf de Nădășan din Vada;
Ioan Poenariu și Solomon Lupășiu din Cră-
ciunești; Ioan Roman din Abrud, aflător acum
în Tîrgu-Jiu, Paraschiva Comănescu din Săs-
ciori; Ioan N. Marcu din Poiana.*

POSTA REDACȚIEI.

Dlul G. B. în B. S. »*Doina*» și »*Primejdie*»,
poeziile d-tale trimise nouă în Iunie, nu le putem
folosi. Vr'o foaie literară poate.

Dlul V. D. în M. M. Corespondența de care
întrebi, n'a sosit la redacția noastră.

Dlul Al. Gr. în A. E prea fără valoare lite-
rară poezia ce ni-ai trimis. Plăcere A-șenilor
poate le-am face, dar' nu întregului public, și de
aceea, scusă, dar' nu o putem folosi.

D-nei P. R. Poezia »O gândire«, cu părere de
rău, dar' nu o putem folosi.

D-sale P. C. în S. Poezia »Căci iubesc« nu o
putem folosi, fiind publicată oare-unde înainte de
noi, dar' chiar de nu ar fi, e prea cutezată asemê-
narea, pentru publicul nostru. Ceealaltă poezie e și
ea scoasă din vr'o carte. Te rugăm să trimiți nu
mai de cele culese din gura poporului, cari nu sânt
tipărite aiurea.

Dlul M. S. în T. m. Pentru numărul acesta
sosită prea târziu. Doar' în cel viitor.

Dlul C. V. în Poiana. Am făcut potrivit do-
rinței d-tale. Am predat-o »Tribunei«. Că o va pu-
blica și când, ori nu, nu știm.

D-sale Moise Toma, june în Abrud-sat. Roagă
pe postarul din Abrud, că foaia d-tale să nu o mai
dece nimêrui, și el nu o va mai da. Omul acela, dacă
contra voinței d-voastre vă scoate foaia dela postă
și apoi vă cere cruceri pentru ea, e un curat jăfui-
tor al d-voastre, pentru-ce îi puteți face neplăceri.
Dacă nu vă dă pace nici pe viitor, îl puteți pîrî.

D-sale Ioan Sturza și Simion Sturza în Bu-
ninginea. Nu mai poate. A făgăduit într'altă parte.

D-sale D. S. în M. Prea lucru local și per-
sonal. Nu mai stăru pentru publicarea lui. Doje-
niți-l pe cale privată.

Pentru redacție și editura răspunzător: **Ioan Ciontea.**
Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 27 Iulie/n.

Timișoara: 20 59 84 38 49
 Viena: 38 1 83 40 10

Tragerea din 31 Iulie n.

Brünn: 85 17 31 18 75

Cărți mai noue.

Din „**Biblioteca pentru toți**“ edată de dl *Carol Müller* în București, au apărut până acum afară de cei dintâi 10 numeri, pentru cari caută »*Foaia Poporului*« nr. 27 și 28 din estan, și alții de mai nainte, — încă următoarele cărțicele:

Nr. 11 sub titlul: „*Din tinerețe*“; „*Tatăl*“; „*Pipița și Mițu-Pisu*“; „*Mănușchiul*“, — nuvele de *Andrè Theuriet*, valoros scriitor francez din zilele noastre; traducție de *Dumitru Stăncescu*. Nuvelele sînt de o deosebită gingășie și farmec. Te leagă prin puterea lor, și sînt traduse foarte bine.

Nr. 12 va fi „*Nuvele*“ de *Mihail Demetrescu*, și va apare în curînd.

Fiecare volum e de cîte 7 coale (112 fețe) tipărit frumos și pe hîrtie bună, costînd numai cîte 16 cr.

Fiindcă multe exemplare trimise de noi francate, s'au perdut la postă, e de dorit să se procure mai multe exemplare deodată, trimițîndu-se 20 cr. peste preț pentru expedarea lor recomandată.

Insemnăm acî că broșurile de sub numerii 1, 2, 4, 5, 7, 8, și 9, din »*Biblioteca pentru toți*«, au fost aprobați și recomandați și de ministerul școalelor de Țara-Românească, ca bune de premii școlărilor și tinerimii peste tot!

*

Din „**Biblioteca de popularizare**“ a dlor *Ralian* și *Ignat Samitca* în Craiova, au apărut următoarele broșurele:

Nr. 1. »*Nuvele Siberiene*« de *V. Korolenko*.

Nr. 2. »*Nuvele țerănești*« de *Björnstjerne Björnson*,

Nr. 3. »*Nuvele populare*« de *Leo Tolstoj*,

Nr. 4. »*Schițe*« de *Fan Neruda*.

Mai nou, eșite acum de sub tipar:

Nr. 5. »*Sase nuvele*« de *I. P. Jacobsen* vestit scriitor din Danemarca.

Nr. 6, va fi: »*Nuvele*« de *H. Balzac*, unul dintre cei mai puternici scriitori francezi!

Toate scrierile din această bibliotecă sînt traduse de dl *I. Husar*.

Fiecare volumaș de 7—8 coale costă numai cîte 16 cr.

Toate se pot ave dela „**Institutul Tipografic**“ din Sibiu.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiu.

Banca generală de asigurare
„TRANSILVANIA“
ÎN SIBIU.

fundată în anul 1868

[1963] 27—

asigurează prelungă condițiunile cele mai favorabile:

- în contra pericolului de foc și exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobili etc.
- pe vieța omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri pe cazul morții și pentru termuri fixate, de zestre și de rente.

Dela fundarea institutului se plătiră:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe vieța
în a. 1869—1891 fl. 905,194.22	în a. 1870—1891 fl. 697,207.44
în a. 1892 „ 48,911.78	în a. 1892 „ 57,791.88
în a. 1893 „ 34,925.85	în a. 1893 „ 53,119.28
în a. 1894 „ 56,333.20	în a. 1894 „ 59,659.—
Suma fl. 1.045,365.05	Suma fl. 867,777.60

1,913.142 fl. 62 cr.

Conform bilanțului pentru 1894 fondurile de rezervă și garanție se urcă la
920.257 fl. 36 cr.

Prospecte și formulare sînt dau gratis.

Deslușiri sînt dau și oferte de asigurări sînt primose prin Direcțiune în Sibiu, (Strada Cisădlei Nr. 5, casa proprie), sau prin Agenturile generale și principale în Brașov (H. Hermann), Cluj și Arad, precum și prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

Hîrtie de scrisori
 cu inscripția

„Totul pentru Națiune!“

lozınca sublină a Fetelor Române efectuează **Librăria „Institutului Tipografic“** în ori-ce mărime de hîrtie, cu diferite arabescuri, în cutii sau fără cutii.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

În editura „Institutului tipografic“
 a apărut și se află de vîndare

Prăsirea pomilor

de

D. COMSA,

membra în comitetul central al „Reuniunii române agricole“.

Prețul unui exemplar 12 cr.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Institut tipografic în Sibiu.

A eșit de sub tipar și se află de vîndare la **Institutul Tipografic în Sibiu**

MEMORIALUL

archiepiscopului și metropolitului

Andrei baron de Șaguna

sau

luptele naționale-politice ale Românilor

1816—1873

de

NICOLAE POPEA,

archimandrit-vicar arhiepiscopesc.

Tomul I.

Prețul 1 fl. 30 cr.

Doi învătăcei

se primesc în franzelăria lui
Petru Moga,
 Sibiu, [2372] 1-3
 Strada Cisnădiei Nr. 44.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIU.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al „Reuniunii române de agricultură din
 comitatul Sibiu“.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

3 medalii de aur
 15 de argint
 12 diplome de
 onoare și recu-
 noștință.

Franz Joh. Kwizda.

Prafurile Korneuburg

pentru nutirea **VITELOR** ale lui **KWIZDA.**

Mijloc dietetic pentru cai, vite cornute și oi.

De 40 de ani se întrebunțează în cele mai multe grajduri, la lipsa
 de poftă de mâncare, mistuire rea, pentru îmbunătățirea laptelui
 și augmentarea laptelui dela vaci. [179] 9-40

Prețul unei cutii 1/4 70 cr., o cutie 1/2 35 cr.

Liferant al curții c. și r.
 austro-ungare.

Liferant al curții reg.
 române.

Să se observe bine
 marca și să se
 ceară exclusiv
 fluidul de restitu-
 țione a lui
Kwizda.

Depozitul principal:
Farmacia cercuală
 Korneuburg I. Viena.

Se capătă în
 toate farmaciile
 și drogueriile
 din
 Austro-Ungaria.

Oroloage, lanțuri de oroloage, giuvaere, prețioase, de aur și argint, provăzute cu marca oficiului reg. ung.

Cel mai mare și mai frumos deposit

de tot felul de oroloage bine regulate. Numai oroloage veritabile elvețiene cu prețuri à la
 fabrică numai pe lângă plătire în bani gata în

atelierul de orologerie

a lui

IULIU ERÖS,

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 3.

Oroloage remontoar de argint pentru bărbați și femei cu și
 fără capac dublu 7, 8, 9—10 fl.
 Oroloage remontoar de nikel pentru domni veritabile elve-
 țiene 3 fl. 50 cr., foarte fine, cu marca **Urania** 5—6 fl.
 Oroloage remontoar de nikel pentru domni veritabile elve-
 țiene cu capac dublu 5 fl., foarte fine marca **Urania** fl. 5.50.
 Oroloage rusești de argint veritabil de tula 9 fl., cu capac dublu
 și încrustate cu aur, anker 15—16 rubine 12—20 fl.
 Oroloage remontoar de aur pentru dame cu sticlă de cristal
 15 fl., cu capac dublu (masiv) împreună cu cutia 20 fl.
 Oroloage remontoar anker de argint pentru domni cu capac
 dublu foarte masiv, toate 3 capacele de argint 10—16 fl.
 Oroloage remontoar anker de aur pentru domni cu sticlă
 de cristal cu capac dublu 22—30 m. împreună cu
 cutia dela 30—37—50 fl.

Oroloage bune de părete, închise, cu mecanism de bătut
 mergând 36 oare, cu gravură frumoasă, veritabile de
 Schwarzwald 3—4 fl.
 Deșteptător veritabil american în căsulie de nikel cu și fără
 dată, deasemenea foarte bune 2—3 fl.
 Orologiu cu pendul veritabil vienez, tras odată merge 8 zile,
 cu și fără mecanism de bătut 10—13 fl.
 Lanțuri de argint și brățare pentru doamne dela 1 fl. 50 cr.
 până la 4 fl., inele de argint și double 30—80 cr.
 Cercei de aur cu brilliant simili frumos împreună cu cutia
 4 fl. 50 cr., cu diamant veritabil 22—36 fl.
 Lanțuri de argint bărbătești pentru civili și militari
 dela 2 fl. până la 4—5 fl., medalion de argint dela
 30 cr. în sus.
 Inele de aur bărbătești și femeiești dela 5—10 fl., lanțuri
 de aur femeiești 11—24 fl., bărbătești dela 25—50 fl.

Afară de cele sus amintite am tot felul de articli de acest soiū precūm și

mărfuri optice

Ochelari numai cu sticlă fină de cristal dela 40 cr. până la 14 fl., de oțel, nikel, double și aur.
 Comandele din afară, indicând numărul sau trimițând sticla cea veche se execută bine și repede în mod specialist.

Lorgnete, ochianuri de câmp 4 fl. 50 cr. — 13 fl., foarte fine achromatice.

Reparaturi de oroloage și obiecte optice se execută în modul cel mai conștientios, bine și ieftin.

Mărfuri neconvenabile se schimbă în decurs de opt zile sau la cerere se înapoează banii. Împachetarea se compută în
 prețul speselor proprii, la comande de oroloage cu pendul rugăm a se alătura 5 fl.

Oroloage de buzunar dela 2 fl. 50 cr., până la specialitatea cea mai excelentă am de tot soiul în deposit, de aur, de
 argint, nikel, albe și de goldin. (Un orologiu goldin cu capac dublu, cu căsulie foarte frumos gravată 6 fl.)

Rugându-mă pentru comande cât de multe, semnez cu toată stima

IULIU ERÖS,

Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3

[3] 12—52

Pentru oroloage noue și reparaturi garanție cinstită de 2 ani!

Numai fabricatele cele mai fine, serviciul cel mai solid și conștientios!!!

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Reuniuni economice.

Este un adevăr statorit, că prin puteri unite se pot îndeplini mai ușor chiar și lucrurile cele mai grele. Această convingere a pătruns într-o mare parte dintre conducătorii poporului agricultor (plugar).

Cugetul însoțirilor a pornit dela fruntașii nostri, care prin fapte ne dovedesc cât și ce se poate face prin puteri unite. Șirul frumos al băncilor de credite și depuneri, nu sânt altceva decât produsul înțelegerii și unirii. Aceste însoțiri au scos poporul din sclăvia datoriiilor dela străini, totodată l-a mântuit de cametele abia suportabile.

Aceste însoțiri au fost un început fericit, la care a luat parte mai mult inteligența. Poporul plugar și meseriașii parte din lipsa de mijloace, parte din lipsa de cunoștință n'a luat parte la aceste întreprinderi. Dacă lucrul însoțirilor s'a adevărit de bun într-o parte, sigur așa are să fie și în altă parte. Unind și strângând rîndurile inteligenței noastre, aceste însoțiri plătate în mijlocul poporului chiar acel serviciu au să-l facă.

Voind, ca poporul să fie punctual în plățirea împrumuturilor și altor sarcini publice, ca să nu slăbească sau sărăcească, datorința ne impune a-l îndrepta la calea pe care se poate feri. Oastea nici când n'ar pute învinge sau birui, dacă i-ar lipsi conducătorii, care trebuie să îndrepte rîndurile ostașilor. Asemenea gloată este și poporul, a cărui îndestulare mult este condiționată dela fericita guvernare a conducătorilor sei. Această conducere este atât de firească și naturală, încât însuși poporul își alege în cele mai multe rînduri persoanele care să-l guverneze.

Punându-și poporul soarta în mâna fiilor crescuți din coapsele lui, este foarte întemeiată credința, speranța și iubirea acelora, ca prin acești conducători să li-se arete calea mai dreaptă, pe care mergînd se poată avé îndestulare.

După-cum sînt informat din două izvoare foarte vrednice de crezut, conducătorii poporului s'au pus la lucru spre a întemeia două reuniuni economice. Au pregătit statutele în adunarea constituantă întocmai după-cum prescrie legea, acelea le-a subșternut pe calea vice-comitelui comitatului la ministru. Pe lângă toate că sînt aproape doi ani de când acelea s'au trimis ca să fie întărite cu clausula de aprobare, întărirea n'a urmat.

Această procedură, care numai legală nu se poate numi, care ține în loc voința de lucru și înaintare, care impe-

decă fățiș prin volnicie, ceea-ce legea dă: pe lângă descurajare a amărit mult pe unii din conducătorii firești ai poporului. Nu dela unul am auzit zicîndu-se astăzi n'ai decât să-ți vezi de afaceri, că pe lângă toată osteneala și firma voință cu contrarii nu o scoți la cale.

În împregiurările de față este adevărat, că cu greu putem pași nainte, fiindcă contrarii ne stau în drum; dar totuși nouă nu ne este iertat a da îndărăt cum contrarul dorește. Noi trebuie să încercăm și altă cale, ca totuși dela ținta noastră să nu fim împedecați.

Cât pentru întrebarea de față, noi avem o cale foarte dreaptă, pe care putem ajunge la scopul nostru. Dacă administrația de stat, crede a aduce jertfă stăpînirii prin împedecarea poporului dela înaintarea economică care plătește dările grele; — când dorește a munci pe cale cinstită de a-și spori venitele; — pe lângă aceea că se înșală comite o criminalitate, față de susținătorii statului.

Naintea noastră este terenul justiției, care totuși este mai calm, mai drept și mai scutit de patimi, unde n'au pătruns în așa măsură mare patimile și șovinismul. Deci pe această cale putem ajunge la scopul, de unde administrația ne împedecă.

Voind a preveni rēul ce ne amenință de o parte cu întemeierea însoțirilor străine, între șirurile poporului nostru, de altă parte a servi povețele de lipsă conducătorilor firești ai poporului, prin care pot încungiura pedecile administrației din stat, am lucrat un *„Îndreptar pentru întemeierea băncilor rurale“*.

În acest îndreptar, pe baza legii comerciale din 1875 art. XXXVII. dela § 223—258, se arată toate povețele cum se pot întemeia însoțirile. Statutele de lipsă și explicările cum se pregătesc scriptele trebuincioase pentru semnarea firmei, toate sînt înșirate pe larg.

Dacă administrația împedecă înființarea *„reuniunilor economice“*, atunci noi să ne unim a forma *însoțiri economice*, acestea nu pot fi împedecate. În cel mai rău cas pot să amine aprobarea; dar' a împedeca nu.

Apoi între însoțiri și reuniuni abia este ceva deosebite. Pot zice, că însoțirile în toată privința sînt mai de preferit, încât cercul acestora este mai larg, fundamentul mai puternic.

În §. 25 din statutele acestor însoțiri rurale se cuprind următoarele: „Pentru de a corăspunde scopului indicat în §. 1 din statute, însoțirea va întrebuița mijloacele sale bănești și pentru înființarea de tovărășii (de producțiune, vînzare, consum și economie) dînd, membrilor, care se însoțesc în tovărășie credite și împrumuturi și înlesnind prin organele sale propășirea tovărășiei. Tovărășiile nu pot fi decât de natură economică.“

Așa stînd afacerile, noi să ne grupăm pe lângă aceste însoțiri, care cuprind în cercul lor de activitate deplin *„reuniunile economice“*. Întemeierea însăși nu pretinde mai mult lucru sau mai mare capital, ci ne ușurează și scurtă mai bine drumul prin care voim a ajunge la țintă.

Adevărații povățuitori ai poporului, care sînt pătrunși în sufletul și voința lor de a conduce poporul plugar la izvorul, unde se împarte șirguinta, păstrarea și înaintarea economică, n'au decât să unească turma, ca să o scoată la limanul dorinței. „Voește și vei pute, lucră și vei fi,“ trebuie să fie devisa noastră.

Cultura sēcării.

După-ce am vorbit despre seceriș și îmblătît putem vorbi și despre sēmănat, căci trecînd timpul se apropie și termenul, când trebuie să ne pregătim la cultivarea plantelor pentru anul viitor. Unii s'au îndatinat a sēmăna sēcara toamna tîrziu, dar' așa făcînd puțină roadă pot avé.

Sēcara are mai multe varietăți, așa avem sēcara de vreme, rădăcinoasă, sfîntului Ioan, tufoasă, rusească și de munte.

Sēcara pofteste pămînt bun, umezală destulă, dînsa se poate sēmăna și acolo unde grăul și ovēsul nu se face, patru luni căldură este destul ca să se coacă bine. Sēcara dă recolta cea mai bogată pe pămîntele nēsipoase și bune, dînsa este cea mai principală sau de frunte plantă pentru agrii nēsipoși.

De regulă se samēnă după: rapiță, leguminoase, cartofi, cucuruz și tăbac, unde dă recoltă îmbeșugată. Pe pămînt nēsipoase înfoiate se poate sēmăna mai mulți ani după olaltă, cu bun rezultat.

Sēcara de altcum se samēnă de toamnă și primăvară, dar' cea de primăvară dă mai puțină recoltă. Numai în ținuturi mai friguroase și ierni lungi este potrivită sēmăntura de primăvară, căci cea de toamnă îngheață. Din sēmēnta de primăvară de regulă trebuie mai multă decât din cea de toamnă.

Dacă se samēnă cu mașina trebuie 2—2½ hectl. sēmēntă pe un juger, de pătarea rîndurilor trebuie să fie 20—25 cm. Este foarte bine, dacă sēmēnta se schimbă mai adese-ori. Pămîntul să ară dela 5—10 cm. adânc.

Adese-ori economii nostri samēnă sēcara în pămînt lutos și mălos, care este mai acomodat pentru grău, dar' nu pentru sēcara. În asemenea locuri sēcara dă o recoltă foarte slabă, încât abia își plătește lucrul.

Sēcara de vreme și Sf. Ioan, dacă se samēnă de vreme, se poate cosi sau paște cu vitele. Dacă aceasta se samēnă în luna Iulie și August dă nutreț foarte bun pentru vite.

După experiențele unor economi de bun renume, aceste două soiuri de sēcări

se împacă ușor cu cele mai vitrege ținuturi. În cele mai friguroase locuri de munte, încă pot suporta frigul, dacă odată au rădăcini din vară. Se fac și în pământ mai slabe și fiindcă foarte se întufoșază se poate întrebuița, ca nutreț verde pentru vitele ținute în grajd.

Affând sęcara în pământ, în destulă umezeală în 6 zile incolțește, apoi așa se desvoaltă de bogată, încât un singur grăunț, până toamna are câte 30—40 de fire. Dacă s'ar sēmēna sęcara albă sau cea îndatinată de comun în această vreme, atunci aceasta până toamna ar forma în locuri mai calde fire și chiar și spice.

Sęcara Sft. Ioan în loc de fire mai bine se întufoșază. De aceea cătră mijlocul lunii lui Septemvrie se cosește și dacă ar mai crește otava se paște cu vitele. Tot asemenea trebuie cosită sau păscute și celelalte feluri de sęcără, dacă cătră toamnă ar fi foarte tufoase.

Mai ales sub zăpadă sau omēt mult sęcara grasă se opărește într'atâta, că poate perī toată. Din această cauză este foarte consult, ca să fie cosită sau păscută, nu cumva fiind prea grasă și tufoasă să se opărească peste iarnă.

Din sęcara Sft. Ioan 50—60 chgr. este destul pe un juger de pământ, dacă s'ar sēmēna mai deasă n'ar pute să se tufoșeze. Cu cât se samēnă mai iute, cu atâta poate fi sēmēnța mai puțină, cu cât mai târziu cu atât mai multă.

Sęcara produce în pământ bune, mai rentabil chiar ca grăul, atât în grăunțe cât și în paie. Apoi pânea de sęcără este mai nutritoare și mai sănătoasă decât cea de grău.

În vremile noastre cultivarea sęcării, prin folosirea gunoii artificios așa numit «Kainit», care conține mult kaliu fosforic, s'a putut ridica la o productivitate îmbelșugată. Sęcara după-cum s'a putut constata conține din mineralul kaliu fosforic 52.91 % gunoiul kainit este compus, așa ca să de sęcării acea parte de nutriție, de care dînsa are mai mare lipsă.

Pământele de regulă se gunoează cu kainit în luna lui August.

Societatea economică unguerească din Budapesta vinde m. maja cu 3 fl. Dorind cineva dintre economii nostri a face experiență cu acest gunoiu, să se adreseze în locul amintit. După experiențele făcute și aduse la cunoștința publică, acest gunoiu sporește roada cu $\frac{1}{3}$ parte și o îmbunătățește sęcara în calitate.

Așa unde economii nostri din natura pământului sunt constrînși a cultiva numai sęcara, căci grăul nu prieste pe hotar, vor face foarte înțelepțește, dacă vor face experiență cu gunoiul artificios.

Lăpędarea vacilor.

Foarte adese-ori se ivește în mod epidemic lăpędarea vacilor, care face mari pagube între vacile de fătat. După părerea celor mai vestiți veterinari, boala aceasta se imoartă prin alte vaci de fătat. Așa cumpărând din tîrg o vacă aproape de fătat și așezându-o în grajdul nostru între vacile noastre de fătat, pe toate le poate infecta dacă cea cumpărată pătimeste de morbul acela. Mai întâiu după-ce dînsa perde vițelul urmează vecina sa. Apoi pe rînd toate vacile din grajd pot fi infectate.

Unde s'a incuibat într'un grajd boala aceasta, acolo nu mai avem ce proba cu vaci de fătat, că toate vor perde vițelul.

Vacile înainte de patru luni, foarte rare-ori lăpędă vițelul; dar' după trecerea acestui termen în ori-care vreme poate urma lăpędarea.

De regulă vițelul lăpędat vine mort, dar' chiar și viu dacă ar fi, mai târziu, copleșit de cufureală, pierde.

Vaca, care odată și-a lăpędat vițelul de prăsilă nu mai este aptă. Ori de câte-ori ar prinde sau concepe vițel tot îl va lăpędă. Deci mai bine este ca vacile, în care s'a incuibat acest morb să le îngrășăm și vindem la măcelari.

Boala lăpędării este mai deasă la vitele din apus. Rasa, vîrsta ori nutrierea n'are nici o influență sau înrîurînță asupra vacilor. Nici nu se ivesc la vaci ceva semne deosebite pe din afară. Ori-care bea, mănăncă și rumegă în toată regula și dă lapte ca de obicei.

Economul expert însă poate lua mai iute seama, că: din dērēt la șele se confundă, metricea se umflă și cele două țite dinaintea ugerului se întepenesc și stau mai pline.

Vaca lăpędă cu deplină ușurătate, mai greu merge însă curățirea, încât cămașa sau casa vițelului, în cele mai multe rînduri trebuie depărtată cu mîna.

După lăpędare vaca mai lungă vreme deșartă din metrice (născut) niște fluiditate urită. Materia contagioasă, care lățește epidemia, se cuprinde în vițelul lăpędat, cămașa aceluia și apa și materiile cari se scurg după lăpędare.

Vacile de fătat se infectează prin metrice, de aici străbate materia sdruncinătoare până la locul unde se află vițelul. Pe vițel îl nimicesc aceste baccile pe încetul.

Contagiul se răspândește prin grajdul infectat, pământul udat cu materii stricăcioase, prin atingerea vacilor una cu alta și în urmă prin tauri.

Contra morbului ne putem scuti vitele în modul următor:

Nicicând să nu ducem în grajdul nostru între vacile de fătat, altă vacă cumpărată din tîrg, pe care încă se ved

semnele fătării. Ură ca aceea trebuie ocolită și scutită deosebit, până va fi chiar în apropiere de fătat.

Îndată-ce s'ar ivi semnele mai sus arătate pe una din vaci, aceea fără întârziere trebuie despărțită de celelalte. Cu deosebire trebuie depărtată vaca care odată a lăpędat. După aceasta se curățesc toate murdăriile, locul unde a stat trebuie desinfectat.

Asemenea trebuie desinfectate toate vacile, în toată ziua trebuie spălate la mătrice cu apă mestecată cu carbol.

Tot asemenea se spală din următoarea fluiditate sau mestecătură de apă: 1 litră creolin, 25 litre apă de ploaie 100 gram. acid cloridric (muriatic) și 10 gram. sublimat: partea dindērēt începând dela rădęcina codei până la unghii, toate vacile.

În toată sęptēmāna odată întreg grajdul trebuie desinfectat și așternutul în fiecare zi schimbat. Pentru desinfectarea grajdului mai potrivită este următoarea mestecătură: la toată litra de apă se socotesc 40 gram. peatră vĕnĕtă, tot în asemenea proporțiune se poate întrebuița și creolinul.

Această desinfectare deloc nu ajută la vitele cari odată sînt infectate sau atacate de această boală; dar' se pot scuti și apĕra celelalte. Și fără îndoială voină a ne scuti de pagubă, merită să ne dăm osteneala ca să le apĕrăm.

În urmă după-ce peste toată îndoiala este constatat, că taurii cari au avut atingere cu vaci infectate de lăpędare pot lăfi boala și la altele. Așa numai atunci să se ducă vaci la asemenea taur, dacă metricea a fost spĕlată și stropită cu materia desinfectătoare, mai sus amintită.

Stîrpirea insectelor și parazitelor,

Vrășmașii cei mai deși ai plugarului muncitor sînt o mulțime de insecte care se sporesc în mod înspăimĕntător. Acestea dar' mai ales parasitele sînt care între plante fac o adevĕrată pustiire. Pe lângă toate că parasitele față de puterea omului sînt nimica, totuși trebuie să poarte o luptă neobosită contra dînselor.

După toate încercările de până acum singurā stropirea de materii veninoase s'a dovedit mai folositoare pentru stîrpirea parazitelor.

În patria noastră ministrul de finanțe încă în 1893 a ordonat să se pună pentru stîrpirea insectelor la îndemāna publicului *extract de tăbac* (tutun, dohan) sau leșiă, în care se ferbe tăbacul. După-cum arată experiențele făcute, această fluiditate se poate întrebuița cu succes. Tot asemenea experiență s'a făcut cu *cuassia*.

Estractul sau leșiă de tăbac vine în neguțatorie sub numirea *Thanaton* și se

capătă de vânzare la însoțirea comercială de tabac (Budapesta V. Nagykorona u. 16). Prețul alor 1300 grame fluiditate așezată într-o cutie de fer alb costă 1 fl. Se poate procura pe lângă adeverință dela comună sau preț la. Această fluiditate conține 14.5 % nicotin, se mestecă în 100 litre apă și două chgr. *Thanaton*, adică se folosește o mestecătură de 2 %. Cu 8 chgr. odată se poate stropi un jug. catastral de pomi, care costă 6.26 cr.

Cu această fluiditate făcându-se încercări mai întâi contra păduchilor de pe frunze s'a constatat: că apărarea contra acestora este împreună cu mai multe greutăți. Cu deosebire pe frunzele de perseci se arată niște parasite care diformează frunza acestora, o sbîrcesc și adeseori o fac sucită, încât este greu a străbate la dinșii. Tot asemenea se întâmplă cu cireșii mai tineri. Stropindu-se acesti pomi cu *Thanaton*, parasitele abia jumătate au putut fi stîrpite. Adecă în suciturii din lăuntrul frunzei neputend străbate fluiditatea, n'a perit nici parasitele; dar' pe care le-a ajuns au fost stîrpite total. Din experiența făcută s'a constatat că persecii, cireșii și alți pomi, a căror frunză parasitele o sucesc în formă de tub trebuie stropite mai de vreme primăvara, adică îndată-ce se ivesc frunzele, până încă nu sînt sbîrcite și sucite.

Mai puternic și stîrpitor s'a dovedit *Thanatonul* față de vermi care rod frunza de pe pomi și, adică în contra: *Hyponomeuta malinellus*, care vețuește pe meri și *Hyponomeuta padellus* care trăește pe pruni. S'au mai făcut încercări cu *Thanatonul* și contra larvelor care viețuesc într-o societate pe brazii din păduri și se numesc *Lophyrus rufus*. Acestia de-o singură stropitură pe rînd toți au căzut morți. Tot asemenea se pot nimici parasitiții de pe trandafiri.

Pe lângă toate că *Thanatonul* stîrpește parasitele, are un mare defect, căci pe poame lasă un gust de tabac.

Zama de cuassia. Aceasta se pregătește din surcelele de cuassia, care se poate cumpăra din toate neguțătoriile, un chgr. costă 50 cr., cătră aceasta se adauge un chgr. săpun de spălat rufe (albituri). Această cantitate este îndestulitoare la 250—300 litre de apă.

Pregătirea fluidității se face în modul următor: surcelele de cuassia se ferb în 3—4 litre apă, după-ce dau o zamă negricioasă și amară se strecură în ceva vas mai mare, bute sau cadă. După aceasta se taie mărunt și se fierbe săpunul tot în vasul de mai nainte până s'a topit sau disolvat tot. După-ce aceste sînt așa gata, se toarnă într'un vas de lemn 250—300 litre apă, cu care se mestecă cuassia și săpunul. Aceasta apoi se poate folosi îndată sau poate sta și mai multe zile fără să peardă din putere; dar' înainte de folosit totdeauna se mestecă.

La prregătirea acestei fluidități săpunul poate fi înlocuit și cu leșie și apa care rămâne după săpunitul rufelor, sau drojdiile ce rămân după fierberea săpunului, cari se numesc leșie de săpun.

Această fluiditate se poate folosi pentru stîrpirea ori-căror vermi, păduchi sau parazite cari năpădesc pomii și frunzele.

Pregătirea tincturii din nuci.

În modul următor se poate pregăti tinctura sau extractul din nuci: culegem 40—50 nuci verzi pe la capătul lunii Iunie și începutul lui Iulie, până încă coaja nu s'a întărit Nucile se taie mărunt, peste dinsele se toarnă două litre spirt curat; sticla așa umplută se așază în fața soarelui. La căldura unde ajung razele soarelui se lasă cam 4—5 săptămâni, în toată ziua însă sticla se scutură bine. După-ce în vremea amintită s'a dospit bine această amestecătură, tinctura sau extractul se strecură de pe nuci. Tinctura aceasta de nou se așază în sticlă, la care se mai aduge 17 grame scortșoară, atâtea cuișoare și coaja de pe o pomoranță (portocală). Sticla bine astupată sau legată de nou se pune să stea 8 zile. Împlinindu-se și acestea ferbem 70 grame zahăr într'o litră de apă, care așa de ferbente se toarnă pe tinctură. După-ce s'a răcit bine, de nou se strecură, apoi se pune în sticlă, de unde se poate întrebuința. Această tinctură este foarte sănătoasă, căci întărește organele de mișcare și tocmeste apetitul.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 113. Am cetit despre *foenum graecum*, mie mi-ar trebui acest medicament însă în apotecă nu e cunoscut. Unde aș pute afla și căpeta?

Sz.-Kövesd.

Meseșianu.

Răspuns. *Foenum graecum* despre care preotul Kneipp în cartea sa scrie pe mai multe pagine, trebuie să se afle în farmacie. Dacă la d-voastră n'ar ave cunoștință despre această plantă, adresează-te într'alte farmacii. În fiecare călindar poți afla îndrumări la cele mai bune farmacii. Așa în *Călindarul Poporului* afli despre farmacistul Ludovic Vértess din Lugoj, adresează-te la dînsul.

Întrebarea 115. Spre ce scop se folosesc multele pedepse de pădure ce le încasează solgăbirul pentru pădurile comunei de pe spinarea poporului?

Cetea.

C. D.

Răspuns. Pedepsele încassate din transgresiunile făcute în pădurea comunală, prin judecata solgăbirului trebuie să se spună apriat pe ce scop s'au hotărît. Conform legii din 1879 art. 31 paguba se plătește proprietarului, apoi primește comuna $\frac{1}{6}$ parte pentru cassa săracilor și $\frac{1}{6}$ părți din pedeapsă se pun în fondul silvanal al țerii. Căutați de aproape oare așa se întâmplă. Dacă n'ar fi așa este înșelăciune la mijloc și puteți pofți prin vice-comitele ordine bună.

Întrebarea 114. De unde aș pute afla ce se face cu banii din răscumpărarea regalelor cari ar fi să-i primească comuna? Și ce cu interesele împrumutului ce vin dela stat?

Cetea.

C. D.

Răspuns. Caută socotelile comunei, acolo trebuie să afli în rubrica venitelor, atât venitele din hârtiile de stat prin cari s'au răscumpărat regaliile, cât și interesele după împrumutul de stat. Notarul comunal sau cercual este îndatorat a-ți da deslușirile cerute.

Întrebarea 116. Pravila în care sînt cuprinse toate canoanele unde aș pute-o procura.

Mihail Bene.

Răspuns Pentru Pravila scrie la librăria *Institutul tipografic* din Sibiu.

Întrebarea 117. Cu ce fel de medicină s'ar pute vindeca oamenii care se îmbat de cap și amețesc neștiind nimica?

M. Bene.

Răspuns. Pentru vindecarea amețelii mai bune sînt scâlțile de apă rece. Apoi turnarea de apă rece de-alungul spinării. Spălarea capului cu apă mestecată cu oțet

Întrebarea 118. Am dori să știu mai mulți despre darea drumurilor, cât și aceea la care drumuri sîntem noi îndatorați a contribui cu dare și lucru.

Cetea 1895.

C. D.

Răspuns. Fiindcă și alții au pofțit să știe îndrumările mai de lipsă despre drumuri și dările acelor, am aflat de bine a da în liniamentele principale explicarea legii, în Nrii 27 și 28 ai „Economului“, caută și vei afla.

Întrebarea 119. La noi în 30 Aprilie a perit un bou în preț de 160 fl. A mâncat trifoi și s'a umflat, oare de unde se naște aceasta boală? De unde am pute afla și cu ce medicamente se pot vindeca aceste boale?

Trifoiile de astă toamnă sînt pline de călbază (mătășă, tortoțel), prin ce s'ar pute stîrpi?

Iertof 1895.

M. G.

Răspuns. Dacă ai ceti foaia noastră mai cu grije ai fi putut afla, în Nr. 21 al „Economului“ sub titlul „Colica la vitele cornute“, de unde vine și cum se vindecă boala. Așa se vede nu cetești, și totuși ai voi să știi multe; dar' așa ceva nu se poate. Unde tortoțelul sau mătăsa s'a sporit așa tare, nu mai este mijloc de scăpat trifoiul. Pământul trebuie arat, apoi sămănat cu alte plante: cucuruz, orz sau ovės.

Întrebarea 120. Rog, dacă se mai poate, să se mai amintească ceva despre cultivarea vermilor de mătășă. Mai ales aș voi să știu mai mult despre vinderea mătășii, și dăpănată și și ca coconi și aș voi să știu că în ce oraș se poate vinde.

Voila.

Dănilă Motan.

Răspuns. În nrii 17 și 18 din anul curent ai „Economului“ am vorbit pe larg despre cultivarea vermilor de mătășă, acolo poți afla toate povețele mai de lipsă. Mătăsa se plătește mai bine în gogoase sau cocon cum se zice pe la d-voastre Pentru vindere te adresează la Szegszárd: Selyemtenyestő Igazgatoság. Adecă la direcțiunea pentru cultivarea mătășii din țeară.

Monografia comunei

Orlat.

De

Romul Simu, învățător.

Păstorii sau ciurdarii intră în slujbă dela Blagoveștenii și până ninge; ear' ciobanii dela S. George până la Vinerea-mare. La munte se scot vitele (ciurzile) dela Constantin și Elena până la Tăierea capului S. Ioan, adecă în timp de peste 3 luni; ear' oile se scot tot atunci și le scoboară la Vinerea-mare, adecă după timp de 5 luni.

Ciurzi sunt două. Una, cea de vaci, care se ține în apropierea comunei, pe locurile de pășune, pe miriști, în cucuruști și în fânețe până la S. George, și după luarea otăvii. Alta, cea de boi, în care sunt vitele sterpe, vaci și bivolițe, junci, juninci ș. a. Aceasta încă se paște în apropierea comunei până la S. George, cum și mai spre toamnă; ear' peste vară la munte, unde vitelor le merge foarte bine.

Stavă de cai nu este.

Boii de jug și caii de ham se păzesc deosebit de fiecare familie, din pricină că oamenii, afară de lucrul câmpului, mai ocupându-se și cu lemnăritul, simt trebuință foarte adeseori să aibă animalele la îndemână. Spre acest sfârșit, de sine se pricepe, se folosesc băieții și fetițele.

Tauri sunt 4, din care unul de Elveția și unul de bivol, ear' ceilalți albi. Armăsar nu este.

Oile sunt împărțite peste vară în 4 turme, din care 2 de mânări și 2 de sterpe. Ele se țin la munte, în Strîmba-mare, Strîmba-mică și La-Virf. Stănilile se află în Strîmba-mare. Când îi vine rîndul unei familii să iee laptele, merge la brânză careva din casă, bărbat sau femeie, și după-ce a isprăvit, aduce de acolo urdă și ceva caș proaspăt; brânza așezată în foi (burduf) rămâne în stână până pe la S. Măria cea mare.

Mai demult și anume în timpul graniței erau 3 ciurzi: de boi, de vaci și de viței. Vițeeii, fiind atunci câmpul împărțit în 3 hotare, umblau mai mult pe ogoare. Caii se pășteau în munte și anume în Strîmba-mică. Copiii nu se opriau dela școală. Toți păzitorii de vite ș. a. erau în acele timpuri *jelerii*, adecă oamenii, care nu luaseră armele ca să se facă grănițeri.

Mai demult oamenii țineau mai multe vite și în păduri, la munte, erau vre-o 30 colibi și bordeau, în care se adăpostiau păzitorii și vitele. Păzitorii erau mai cu seamă fetele. Băieții aveau să meargă la școală. Din acele 30 de colibi azi nu mai sunt decât 6.

În timpurile trecute nu se plătia nimic pentru vite, și nu era opreliște nici într'un loc la munte; de vre-o 6 ani însă sunt puse aruncuri și pe aceste și anume: De o vită mare 1 fl., de vițel până la 1 an 50 cr., de oaie și capră câte 40 cr. Pășunatul încă e în multe locuri oprit.

Mai demult erau mai mulți cai și era și armăsar; nu erau însă de loc bivoli.

Soiul vitelor, de când cu taurul de Pinzgau a început a se corci. Acest

lucru însă e un pas spre înaintare. Azi sunt și 3 juninci curat de Elveția și e nădejde că, la îndemnul «*Reuniunii agricole*» și cu ajutorul tovărășilor agricole, vom prăsi din an în an tot mai multe vite de acest soi minunat.

Plugul ese azi din curtea a 270 familii.

Stupăritul în coșnițe mobile s'a început de vre-o 7 ani. Stupi mai mulți are școala în număr de 80, toți în coșnițe mobile. Tot atâția are familia Pesamosca; vre-o 30 Iosef Dănek, care are și cea mai bine cultivată grădină de pomi, vr'o 25 preotul romano-catolic Alexandru Georgevici, vre-o 15 economul Iosif Zidu, 3 Vasilie Bogdan și 1 Ioan Stroia. Ceilalți stupi sunt în coșnițe de nuiele. Stupăritul are să prindă aici negreșit rădăcini adânci

Înainte vreme nici pescăritul nu era oprit. Azi și acesta e dat în arândă.

18. Națiunile.

În comună locuiesc cam 1700 de oameni. Din acestia aproape 1600 sunt *Români*. Vre-o 70—80 sunt *Nemți*, *Sași*, *Maghiari*, chiar și 2 *Boemi* și un *Polon*. Sunt și vre-o 7 familii de *Țigani*.

Mai sunt un fel de Țigani, cari locuiesc în partea despre munte a comunei și se numesc *băeși*. Dar' atât acestia, cât și ceilalți, și-au uitat aproape cu totul limba și sunt ca românisați. Unii nici nu se deosebesc de Români.

În România sunt duși dintre Români cam 120. Trecerea a început mai cu grosul cam de vre-o 10 ani. Puțini însă se stabilesc acolo. Cea mai mare parte se reîntorc după-ce și-au făcut parale. În America nu s'a dus de aici nime.

Numărul locuitorilor se sporește văzând cu ochii. Dacă case s'au făcut de vre-o 50 ani cam 130, lucru de sine înțeles că și numărul locuitorilor s'a sporit și se sporește

Cei de altă nație au venit aici ca lucrători în cele câteva fabrici, cari s'au aflat și se află încă în comună; unii au venit în timpul grănițerii.

Un singur Jidan a cercat să se așeze în Orlat pe la 1870, dar' n'au mers treburile destul de bine și astfel astăzi n'avem din «poporul cel ales» nici un reprezentant.

Dintre spițele sau neamurile mai însemnate și mai numeroase sunt familiile: Bradu, Loloiu, Muntean, Opriș, Ghișoiu, Pop, Stoită, Zidu, Iacob, Moga, Poplăcean, Topârcean, Roșca, Olar, Daina, Fulea, Părean, Rodean, Parolă, Milea, Mugea, Bogdan, Gligorea, Banciu, Bău ș. a. Multe familii de acestea au venit la înființarea graniței și mai târziu din alte comune pr.: Muntenii din Drîmbar, Opriștii din Poplaca, Topârceanii din Topârcea, Băeștii din Apoldul-de-jos și alții din alte comune.

Orlătenii sunt de statură mijlocie și au fața brunetă. Înalți și bălani sunt foarte puțini. Umblă tunși. Sunt iuți la fire și reguloși. Ca mai pretutindenea la munte, înainte vreme erau mulți gușați, sau măcar cu grumazi groși. Azi sunt mai puțini și numărul

lor scade din ce în ce. Pricina acestor scăderi nu se știe bine. Unii învățați zic că ar fi apa, alții greutatea, împreunate cu suirea veseori a muntelui.

19. Colibele.

Poporațiunea Comunei este de religie greco-catolică, ceea ce am mai pomenit odată unde am vorbit despre «biserica».

Puținii romano-catolici își au biserica, care odinioară a fost a regimentului I. român.

Evangelicii-luterani și calvinii sunt reprezentați prin câte o familie două.

20. Ocupațiunile obicnuite ale locuitorilor.

Românii din Orlat se ocupă cu lucrarea pământului, cu creșterea vitelor și cu lemnăritul. Unii au răzimat și razimă încă, firește nu mulți, în cărăușii. Până aveam miliție în Orlat, adecă până la 1885 erau aproape neîntrerupt ocupați, unii locuitori cu cărăușii la Sibiu, Seliște și în alte părți. Binișor i-au ocupat și îi ocupă încă pe cărăuși și cele câteva fabrici de aici.

O parte bunicică a locuitorilor mai săraci scot, când se găte lucrurile economice, peatră de var din dealul numit «*Cetate*». Alții scot peatră de zidit tot din «*Cetate*», din «*Zid*» și din alte locuri.

Lemnăritul stă mai cu seamă într'aceea, că oamenii taie arbori, în-deosebi brazi. Acestia îi trag la joagere, unde se prefac în scânduri și lați. Alții din capetele brazilor, cioplesc bărne, grinzi și caferi. Acest material îl scoboară dela munte și partea cea mai mare îl vînd în orașele din apropiere, parte îl tocimesc de mai nainte oamenilor din satele lipsite de brazi, avînd să-și transporteze inșiși din comună acest material.

Pe lângă acestea, fiecare econom cu car și vite mai face și câte un stăngin doi, poate și mai mulți, de lemne de fag, mestacăn ș. a. pentru vînzare. De sine se înțelege, că scândurile, bărnele, lemnele de toc ș. a. pentru trebuințele fiecăruia, încă se aduc tot din munte.

Cei săraci aduc lemne mai din apropierea comunei cu sania, cu spațele și cu carerele altor oameni.

21. Meseriași și fabrici.

Deși e adevărat, că «o meserie face cât o moșie», acest adevăr n'a intrat încă în mintea și inima Românului; prin urmare nici noi Orlătenii n'am ajuns se știm prețului îndeajuns însemnătatea meseriilor, măcar-că pildele ne sunt înaintea ochilor și ni-le dau chiar cei câțiva locuitori de alte nații din comuna noastră. Avem pe conducătorul dela moara cea de sită, pe cel dela fabrica de căldări, pe cel dela fabrica de tors, care toți au venite frumoase, și nici unul, poate, n'ar schimba cu un popă, sau cu ori-care econom de ai noștri.

(Va urma.)